

2021-03-08

Remissvar

Remiss av Energimarknadsinspektionens rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten samt promemorian Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet

Svenskt Näringsliv tackar för möjligheten att ge synpunkter på ovanstående promemoria i vilken Energimarknadsinspektionen (Ei) redovisar flera lagstiftningsförslag. Ovan promemoria omfattar två rapporter med flera förslag, därför tillstyrker eller avslår inte Svenskt Näringsliv promemorian som helhet. Svenskt Näringsliv har istället valt att kommentera ett urval av de förslag av särskild vikt som ingår i promemorian.

För att Sverige ska kunna bli världens första fossilfria välfärdsland behöver klimatmålen uppnås med bibehållen konkurrenskraft för näringslivet. En central möjliggörare för detta är elektrifiering och elnätet. Därav är elsystemet avgörande för att Sverige ska nå målet om fossilfrihet. För att näringslivet ska kunna vara en motor i denna omställning, är företagets konkurrenskraft viktig. Sverige måste ha ett elsystem som varje timme, året runt, levererar fossilfri el till användarna till internationellt konkurrenskraftiga elkostnader. Svensk Näringsliv är därför positiv till lösningar som bidrar till ett kostnadseffektivt elnät i vilket leveranssäkerheten prioriteras.

Kapacitetsutmaningen i elnäten

Svenskt Näringsliv är positiv till förslaget om förbättrad planering och koordinering i samband med nätutveckling. Förebyggande åtgärder, så som bättre prognoser och planering, är viktiga verktyg för att undvika nya områden med kapacitetsbrist framöver. Ökad grad av transparens och koordinering i planeringen mellan nätföretag och olika aktörer kan bidra till att lyfta kommande utmaningar i elsystemet i tidigt skede.

Förslaget syftar till att samrådsprocessen mellan nätföretag och berörda systemanvändare i samband med framtagande av nätutvecklingsplaner bör preciseras i kommande föreskrifter. Svenskt Näringsliv vill notera att det är av yttersta vikt att användarsidan ges möjlighet till delaktighet i samrådsprocessen i ett så tidigt skede som möjligt. Det är angeläget att föreskrifterna belyser vikten av koordinering mellan nätföretag och befintliga men även potentiellt nya elanvändare. Därmed förtydligas ansvaret att planera elnätet utifrån

kommande behov. Även berörda myndigheter som exempelvis Trafikverket bör vara med i dessa processer i ett tidigt skede. De utmaningar som identifieras i planeringen, måste synliggöras och leda till att förslag om samhällsekonomiskt effektiva lösningarna presenteras.

Rapporten presenterar handlingsplan för förbättrade anslutningsprocesser genom förslag om förtydligad anslutningsplikt vid kapacitetsbrist. Svenskt Näringsliv ser att förslaget kan bidra till att elnätet inom ett område kan användas mer effektivt, och på så sätt minska kapacitetsutmaningen inom området på kort sikt. För att hantera utmaningen på längre sikt ser Svenskt Näringsliv att fokus snarare behöver läggas på tillståndprocesserna för utbyggnad av elnäten på alla nätnivåer. Effektivare och mer förutsägbara tillståndprocesser kommer att minska de utmaningar för vårt elsystem som helhet. Svenskt Näringsliv är positivt förslaget att nyanslutning eller höjning av effekt inte får nekas på grund av kapacitetsbrist när det finns samhällsekonomiskt motiverade lösningar än utbyggnad av nätet. I de fall nätföretaget har nekat en anslutning och uppgett bristande kapacitet som anledning, föreslår Ei att elnätsföretagen ska redogöra för vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka nätet. Svenskt Näringsliv föreslår även att åtgärderna kompletteras med tidplan för möjligt genomförande.

Ei föreslår en handlingsplan för att förbättra anslutningsprocesserna ytterligare genom att utveckla nätföretagens köhantering. Det är viktigt att elnäten utnyttjas så effektivt som möjligt och att elsystemet är en möjliggörare för omställningen och fortsatt tillväxt. Planering och koordinering mellan nätföretag, användare och andra intressenter leder till att elnäten utnyttjas mer effektivt och att förändring i branschpraxis då inte är nödvändig. Föreslagen förändring riskerar att större anslutningar skjutas åt sidan när flera små får förtur vilket minskar förutsägbarhet och transparens i anslutningsprocessen. Svenskt Näringsliv ser det inte nödvändigt att förändra rådande branschpraxis.

Svenskt Näringsliv är positiv till Ei:s förslag att ge Svenska Kraftnät i uppdrag att utvärdera och utveckla arbetet med nätplanering, driftplanering och den dagliga driften med syftet att frigöra mer överföringskapacitet till marknaden samt möjliggöra nyanslutningar. Ett väl fungerande elsystem, med konkurrenskraftiga elkostnader och hög leveranssäkerhet, är nödvändigt för att näringslivet ska kunna fatta investeringsbeslut som driver omställningen mot klimatomålen och nettonollutsläpp. Priset på el är en viktig del av företagets totala elkostnader och det av största vikt att denna prissättning är så effektiv som möjligt. Det är därför viktigt att marknaden tilldelas största möjliga kapacitet, givet en säker och stabil drift. Svenskt Näringsliv anser därför att det är viktigt att dessa planer utvärderas på regelbunden basis.

Ei föreslår ett utökat bemyndigande avseende rätten att föreskriva funktionskrav till att omfatta avbrott som överstiger 24 timmar. Förslaget innebär att Ei bör få ökad möjlighet att nyansera kravet genom att definiera undantag och förtydliganden i föreskrift. Föreskriften bör säkerställa att det inte blir praxis att de som kan acceptera lägre funktionskrav får en snabbare anslutning på bekostnad av de som har behov av rådande funktionskrav. Svenskt Näringsliv ser att ett undantag från huvudregeln ökar risken att anslutande part tvingas acceptera lägre funktionskrav för att skynda på anslutningsprocessen och en sådan utveckling är inte önskvärd.

I Inspektionens handlingsplan för effektiv prissättning för att motverka luftbokningar i nätet föreslås åtgärder för kostnadsriktiga överföringstariffer med hänvisning till tidigare förslag om

lokaliseringssignaler i elnätstariffen (PM2020:03). Svenskt Näringsliv anser, i likhet med tidigare, att det finns en risk att incitament för el användaren, att flytta sin förbrukning till mindre ansträngda perioder, bli för svaga för att uppnå önskad effekt. Förslaget riskerar att leda till att elanvändarna möter dubbla och motstridiga prissignaler om lokaliseringssignalen i elnätstariffen och prissignaler kopplat till elhandeln inte är liktydig. För att få önskad effekt behöver elanvändaren ha en möjlighet att flytta sin förbrukning till en tidpunkt då belastningen i nätet är lägre. För en del elanvändare är detta möjligt, för andra är det inte möjligt eller önskvärt bland annat ur energieffektivitets synpunkt. Att flytta elanvändningen för exempelvis en producerande industri kan innebära energiförluster men även att det måste finnas en överkapacitet i anläggningen för den timme dit förbrukningen flyttas. Nya såväl som befintliga anläggningar optimeras för att producera så effektivt som möjligt, detta gäller både resurser i stort och energi. Överkapaciteten minimeras och, möjligheterna till att flytta förbrukning minskas.

Inom ramen för uppdraget har Ei kartlagt områden där kapacitetsbrist antingen har uppstått, eller förväntas uppstå framöver, för att sedan bedöma om planerade nätinvesteringar avhjälper kapacitetsbrister i elnäten. Svenskt Näringsliv ställer sig frågande till Ei:s bedömning, *Förutsatt att nätutbyggnaden sker enligt plan kommer nätkapacitetsbristen att vara avhjälpt på nationell nivå till 2030, även om utmaningar kan kvarstå i vissa regioner.* Föresatsen att nätutbyggnaden kommer att ske enligt plan är en stor riskfaktor, både sett till förseningar i tidigare nätutbyggnad men även genomförandet av de omfattande investeringarna som planeras under de kommande 20 åren. Svenskt Näringsliv har granskat Svenska Kraftnäs investeringsplaner för perioden 2014–2023 och kan konstatera att de missat nå sina investeringsmål, varje år de senaste sex åren. Detta reser stora frågetecken kring hur en situation där mångdubbelt större belopp ska investeras kan hanteras. Utöver detta, skriver SWECO i sin underlagsrapport, *Kartläggning av hur planerade nätinvesteringar avhjälper kapacitetsbrist i elnäten*, att exempelvis projekten som löper för att avhjälpa kapacitetsbristen i Stockholm är omfattande och inkluderar många aktörer och därför föreligger de risk för förseningar. SWECO ser även liknande risker i Uppsala och Malmö.

Rapporten redovisar att 7 av 10 områden bedöms ha en risk för att kapacitetsbrist uppstår år 2030 om förfrågningarna som tagits hänsyn till i analysen skulle bli skarpa bokningar. Flera företag har nyligen presenterat investeringsplaner för att minska de fossila utsläppen och öka produktion av fossilfria produkter. Gemensamma nämnaren för dessa investeringar är ett kraftigt ökat elbehov.

Ei:s bedömning ovan ger endast en ögonblicksbild av situationen som den såg ut när analysen gjordes. Myndighetens bedömning om möjlig kapacitetsbrist i elnäten framöver är en viktig parameter för näringslivets beslut om de investeringar som krävs för att få till omställningen till ett fossilfritt Sverige. För att belysa eventuella utmaningar i elnätet i ett tidigt skede och finna möjliga effektiva lösningar anser Svenskt Näringsliv att myndighetens bedömning måste bli mer långsiktig och uppdateras med kontinuerligt.

Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet

Svenskt Näringsliv stödjer förslaget att effektiviseringskravet som finns i nuvarande elnätsreglering utökas till att omfatta elnätsföretagens samtliga kostnader. Det är positivt att den föreslagna lagändringen uppmuntrar nätföretagen att fokusera på att välja den mest kostnadseffektiva lösningen. Det är viktigt att följa upp huruvida ändringen resulterat i det den åsyftar och Svenskt Näringsliv föreslår att Ei regelbundet följer uppföljning i huruvida de mest kostnadseffektiva lösningarna valts, utöver tillsyn på elnätsföretagets totala kostnad.

I rapporten beskrivs att lagändringen möjliggör en metodik där nätföretagen med högre kostnadseffektivitet än andra jämförbara nätföretag med liknande objektiva förutsättningar får ett lägre effektiviseringskrav. Effektiviseringsviljan hos nätföretagen kan ytterligare förstärkas genom att de mest effektiva nätföretagen premieras särskilt.

Metoden som den är formulerad idag riskerar att öka kostnaden för de elanvändare som idag är kunder till de mest effektiva företaget i en benchmarkinggrupp. Dessa företag har, enligt figur 1 i rapporten, rätt till en premie ovanpå intäktsramen vilket riskerar att kunderna för en högre avgift än innan metoden tillämpas. Metoden skapar incitament för resterande företag att bli mer effektiva men även att en del kunder får betala mer än de borde.

Svenskt Näringsliv anser att metoden snarare borde säkerställa att de mest effektiva nätföretagen som levererar bäst kvalitet och leveranssäkerhet på mest kostnadseffektivaste sättet får hela tillgodoräkna sig hela sin intäktsram. De nätföretag som inte levererar enlighet med de krav som ellagen sätter upp, på ett kostnadseffektivt sätt får däremot ett avdrag på sin intäktsram.

El skriver i rapporten att de påbörjat arbetet med att utveckla denna metodik. Svenskt Näringsliv menar att det är väldigt viktigt att elanvändare och andra relevanta aktörer har möjlighet att komma med inspel under arbetets gång.

Johan Britz

Marie Knutsen-Öy